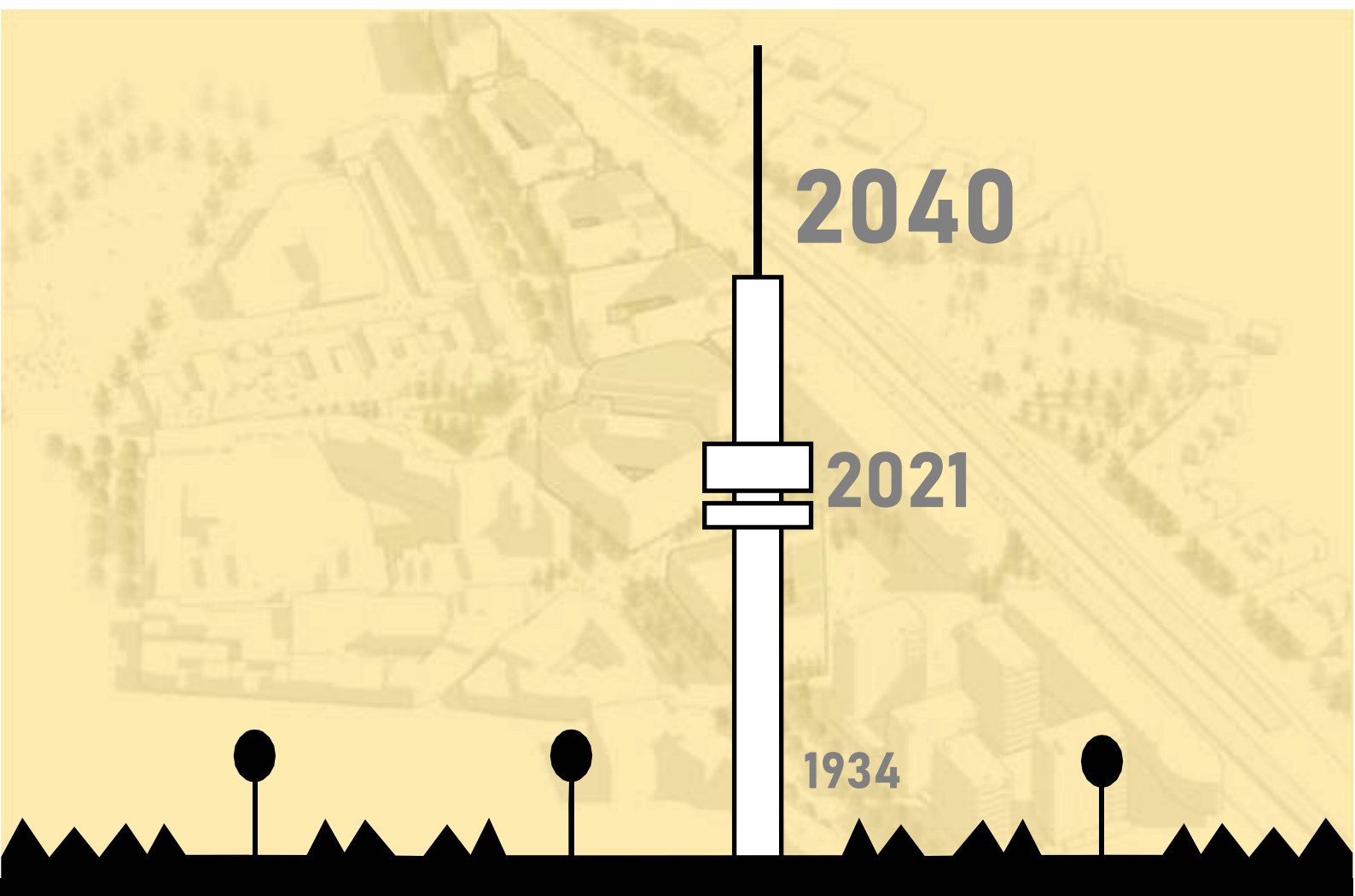

Offerte
Participatietraject voor de Omgevingsvisie 2040
gemeente Hilversum

idbvv in-de-buurt-van-verbinding

Offerte

Participatietraject voor de Omgevingsvisie 2040 gemeente Hilversum

Inhoudsopgave

Voorwoord	2
1. Inleiding	3
2. Onze visie	4
3. Uitvoeringsplan	7
3.1 Aanleiding	7
3.2 Geschiedenis	7
3.3 Analyse	8
4. Stappen in de uitvoering	11
Stap 1. Definitief plan opstellen	11
Stap 2. Verbreden en verdiepen van bereik	12
Stap 3. Integraliteit in het <i>Atelier van de Toekomst</i>	15
Stap 4. Maand van de denkrichtingen: september	15
Stap 5. Verbinding en borging	15
Leerspoor	15
5. Aandachtspunten bij de uitvoering	15
Over de planning	15
Bijlage 1: Overzicht activiteiten/ programma-accenten per week	18
Bijlage 2: globale begroting	21
Bijlage 3: Lijst met expertise	22

1. Inleiding

Hilversum en de Omgevingsvisie

De komst van de Omgevingswet betekent dat de gemeente Hilversum verplicht is een Omgevingsvisie op te stellen en vast te stellen. De gemeente wil begin 2023 besluitvorming over de Omgevingsvisie hebben en de voorbereidingen daartoe zijn in volle gang. Het is een complexe opgave om tot een integrale en samenhangende visie te komen. Complexiteit en tijdsdruk zijn invloedrijke factoren op het gewenste en ook benodigde participatieproces, waarin de belangrijkste vraag is: wat voor gemeente wil Hilversum in 2040 zijn?

Waardes

De identiteitsvraag leeft in Hilversum. We zien een prachtige stad, die gewend is uitgebreid stil te staan bij haar fysieke kwaliteiten en geschiedenis. Waardes van Hilversum als tuinstad en mediastad (beide uniek in Nederland), en haar cultureel erfgoed worden gekoesterd en steeds opnieuw bediscussieerd. De stad kent een traditie van betrokken bewoners en ondernemers, deels gebaseerd op die waardes en deels zich richtend op actuele maatschappelijke vraagstukken als duurzaamheid, energietransitie, veiligheid, gezondheid en mobiliteit. Die betrokkenheid ziet zich ook vertaald in de vertegenwoordiging door lokale politieke partijen in de gemeenteraad, en door een grote en actieve rol in de actuele discussie over de toekomst van Hilversum.

Ambities

Mooier en beter zijn doelen die zowel bij stadsbestuur als in de leefwereld de kern zijn voor de toekomst. De gemeente stelt zich hierbij actief op als lerende organisatie. In het Bestuurlijk Plan van Aanpak 'Voor een mooier en beter Hilversum' wordt aangegeven dat de buurt- en wijkaanpak een belangrijke rol speelt in het participatieproces voor de Omgevingsvisie. Tegelijkertijd is de gemeente hierover realistisch:

- de gemiddelde bewoner en ondernemer wil meer invloed op de inrichting van de eigen fysieke leefomgeving.
- de Omgevingsvisie kan helpen de afstand tussen bestuur en leefwereld te verkleinen.
- door zowel de directe invloed op de eigen leefomgeving te vergroten, en ook door samen te werken aan de toekomst van Hilversum als geheel.

Er is een uitgesproken wens dat een breder deel van de Hilversumse leefwereld betrokken raakt bij de ontwikkeling van de Omgevingsvisie. Daarnaast herkent de gemeente dat het werken aan en met de Omgevingsvisie betekent dat bestaande rollen in het besturen van de stad zullen verschuiven. Tot slot is er de behoefte dat deze bredere betrokkenheid en veranderende rollen duurzaam worden geborgd in de Omgevingsvisie.

Optelsom in de opgave

Bovenstaande samenvatting toont de complexiteit van deze opgave, de beoogde planning daarbij in ogenschouw nemend. Mede gezien de door ons aangegeven nuancering in die planning (met vraag en antwoord in de Nota van Inlichtingen), waarbij intensieve participatie vanaf begin oktober niet meer wenselijk is vanwege de voorbereiding op de raadsbehandeling, voorzien wij een kort en krachtig participatietraject langs verschillende routes, met tegelijkertijd een bindend en lerend traject dat de borging voor bespreekt en voorbereidt.

Participatie in Corona-tijd

Een groot deel van onze verbindingen in Corona-tijd lopen helaas langs digitale weg. Dat leidt tot veel beperkingen, die we niet onbenoemd kunnen laten. Juist door de nieuwe kanten in de opgave (nieuwe ontwikkelrichtingen, integraal kijkend, verbindend, verbredend (nieuwe betrokkenen), volledig transparant, verschuiving in rollen, mogelijk eigen initiatief en het geheel samen borgend, experimenterend en lerend) vraagt dit veel van deelnemers aan de participatie. Te meer daar emoties hier vaak een rol in spelen, die digitaal moeilijker een plek kunnen krijgen. Vertrouwen winnen en verbindingen opbouwen zijn lastiger. Wij zien wel kansen in de digitale opties, en ook in fysieke opties daar waar de regels dat op dit moment toelaten. We stellen wel voor om steeds bij verruiming van de regels direct in overleg met de opdrachtgever en betrokkenen te bekijken of en zo ja welke aanpassing in de participatie mogelijk en gewenst zijn, met name gericht op delen van de doelgroep die geen of beperkte online verbondenheid hebben met de opgave. Opties daarvoor zullen we aangeven in ons Plan van Aanpak.

We kunnen de toekomst niet voorspellen. Toch zullen we ergens van uit moeten gaan. Redelijkerwijs mag verwacht worden dat er steeds meer mogelijk wordt. Wij gaan er in dit plan van uit dat er in juli weer fysieke bijeenkomsten kunnen worden georganiseerd en dat tot die tijd veel nog online zal gebeuren.

Tot slot

Deze opgave, bedoeld voor een onafhankelijke partij, is het resultaat van een intensief overlegtraject tussen de gemeente en HOP2040. De behoefte aan een onafhankelijke partij spreekt voor zich. Er is een uitgebreide 'Participatieronde 1' geweest met diverse groepen uit de samenleving. Met die groepen is dus al verbinding gelegd en inhoud (en proces) besproken. De nu beoogde participatie ten behoeve van 'fase 2' uit het Bestuurlijk Plan van Aanpak staat dus niet op zichzelf. In feite is het een rijdende trein. Een deel van het te volgen spoor de komende maanden dient nog te worden vormgegeven en gelegd. Onze insteek is pragmatisch: wij hebben begrip voor het tijdsplan en zullen het vormgeven. Tegelijkertijd zullen we aangeven (vooraf en tijdens de rit) waar de risico's zitten, zowel op tijd als op het resultaat van inhoud en proces. En onze insteek is realistisch: blijvende verbinding en betrokkenheid komt niet tot volle bloei in negen maanden, laat staan korter. Veel inspanningen zullen gericht zijn op het planten van een vertrouwenwekkende aanpak en deze wortel te laten schieten. Het ontwikkelen van (een gevoel van) mede-eigenaarschap in de leefwereld op zowel inhoud als proces, is ons inziens de basis die nodig is voor borging in de toekomst.

2. Onze visie

Verschuiving

In onze maatschappij zien we al enige tijd een verschuiving van mede-eigenaarschap, en de zeggenschap daarover: actieve burgers in hun leefwereld nemen steeds meer initiatief op buurniveau en tegelijkertijd laat de overheid steeds meer over aan burgers. Dat laatste kan een bewuste beleidskeuze zijn, een gevolg van landelijk beleid of van financiële afwegingen. De gewenste participatie en de veranderende rollen zoals beoogd in de Omgevingswet is een goed voorbeeld van een uitvloeisel van deze maatschappelijke ontwikkeling. Die met de komst van de participatiewet werd versterkt om ook en juist vanuit het sociale domein

mensen te activeren. Of de aanleiding is dat we een andere relatie tussen burger en overheid zoeken, of dat we zoeken naar het herstel van vertrouwen, wij zijn ervan overtuigd: deze verschuiving van mede-eigenaarschap en zeggenschap, *dat willen we allemaal*.

De samenleving kan de ruimte die door deze verschuiving ontstaat, benutten om beter uit te maken wat het is dat wij als maatschappij willen voor de kwaliteit van onze omgeving in zowel fysiek, sociaal en ecologisch opzicht. Aan de hand van de vraag: van wie is onze leefomgeving, wie gaat daar dan over en hoe organiseren we dat. Of anders gezegd: het heeft pas zin ergens wat van te vinden, als je er ook over mag gaan.

Rollen

Door deze verschuiving veranderen de rollen in de systeem- en in de leefwereld. Dat gaat niet altijd even gemakkelijk. Soms zelfs kan dat schuren, daar waar bestaande rollen en verhoudingen onder druk komen te staan door verandering. Wij hebben veel ervaringen in de processen die bij deze verschuiving ontstaan, tussen de leefwereld, maatschappelijk initiatief en systeemwerelden in. De ruimte tussen die werelden noemen we de tussenruimte. Wij zijn gespecialiseerd in een centrale rol in de tussenruimte. Daar creëren we vertrouwen en verbinding, stimuleren betrokkenheid, begeleiden het proces en ontwikkelen passende communicatie.

Maatwerk

Werken in de tussenruimte is per definitie maatwerk. Elke opgave is anders, in elke relatie spelen unieke factoren en elk proces kent een eigen verloop. Participatie en het succes ervan kennen geen algemeen geldende kwalitatieve en kwantitatieve voorwaarden; deze worden door de tijd, de plek en de deelnemers bepaald. Wij hebben voelsprietten ontwikkeld om deze factoren aan te voelen, te duiden en een plek te geven. En we hebben de vaardigheden en het netwerk die nodig zijn om maatwerk te leveren.

Leren

De vormen van participatie ontwikkelen mee in dat wat we willen. Het eenzijdige 'ophalen' laten we achter: we spreken graag van een goed gesprek, en soms van coproductie of zelfs co-creatie. Participatie is een vaardigheid: je kan het leren door veel te doen, je leert het niet uit een boek of beleidsnota. Wij zijn overtuigd van leren door te doen. Deze lerende instelling betekent dat we vooraf niet altijd even goed weten wat uitkomsten van een proces zullen zijn. We zorgen voor een krachtig en gedeeld gezamenlijk uitgangspunt en voor heldere gewenste uitkomsten. We voorkomen scheve verwachtingen.

De Omgevingswet vraagt een andere manier van werken en een andere houding van de gemeente in participatie en ook richting maatschappelijk initiatief. Waarbij nieuwe verhoudingen en andere invulling van bestaande rollen zullen ontstaan. Wij zijn verheugd te zien dat de gemeente Hilversum deze verschuiving aan wil gaan.

Onze waarden

De voelsprietten waarmee we ons werk invulling kunnen geven, zijn ontstaan vanuit een aantal waarden die wij van belang achten om dit werk goed te kunnen doen: respect, vertrouwen, gelijkwaardigheid, transparantie, buurtgericht werken en synergie.

Wij doen ons werk graag met gepaste doortastendheid, vinden het van belang dat behaalde resultaten bijdragen tot blijvende ontwikkeling, leggen constante nadruk op communicatie en we geloven dat schuren leidt tot glans. Onze rol is onafhankelijk, en pragmatisch met een visie.

Expertise

Onze expertise loopt uiteen van rollen in zowel leefwereld en systeemwereld, als in de tussenruimte. IDBVV is gewend een spin in het web van participatieprocessen te zijn. We kunnen regisseren, organiseren, modereren, communiceren, creatieve werkvormen ontwerpen en meegaan in ambtelijke en bestuurlijke processen en overleggen. We zijn gewend in kleine verbanden samen te werken met ondersteunende dienstverleners en hebben daarvoor een groot netwerk tot onze beschikking. Meer over onze expertise en over die van meewerkend onderaannemer Tanja den Broeder staat in Bijlage 3. Andere expertise door onderaanneming verwachten we in ieder geval op creatieve communicatievormen en op sessie-ontwerp.

3. Uitvoeringsplan

In bovenstaande inleiding beschreven we onze kijk op participatie in het algemeen en wat de ontwikkeling van participatie betekent voor de leef- en systeemwereld. Voorts gaven we aan waar onze expertise ligt. We beschreven van daaruit hoe we kijken naar de geboden opgave en hoe we die hebben geanalyseerd. Als gemeente geeft u duidelijke richtlijnen, indeling en handvatten aan voor dit globale Uitvoeringsplan. In ons plan volgen we uw indeling met behulp van de uitgangspunten en analyse uit onze inleiding.

3.1 Aanleiding

Een rijdende trein op het traject Omgevingsvisie

Hilversum werkt net als de andere steden in Nederland aan een Omgevingsvisie, als onderdeel van de implementatie van de Omgevingswet. Om dit traject ten uitvoer te brengen heeft Hilversum al een weg afgelegd: fase 1 van het participatieproces voor de Omgevingsvisie. Met een veelheid aan Hilversummers en Hilversums partijen is een inhoudelijke inventarisatie gemaakt voor de Hilversumse Omgevingsvisie 2040. De Omgevingsfoto, een document in ontwikkeling, biedt een inventarisatie van de belangrijke kwesties voor de Omgevingsvisie, met een overzicht van de stand van zaken. Fase 2 van het participatieproces wordt in werking gezet met het aanzoeken van een onafhankelijk bureau dat fase 2 vormgeeft, organiseert en hieraan leidinggeeft. Er wordt een participatieproces gevraagd, om vervolgens de uitkomsten te bundelen tot ontwikkelrichtingen, die voor te leggen aan Hilversum en tot slot een rol te nemen in de borging van die uitkomsten in de vervolgstappen die nodig zijn om te komen tot de Omgevingsvisie.

3.2 Geschiedenis

In fase 1 van het participatieproces vonden meerdere debatten en bijeenkomsten plaats. In dezelfde periode ontstond weerstand vanuit de leefwereld op de gemeentelijke ambitie voor de sterke groei van het woningenbestand. Het heeft geleid tot de oprichting van HOP 2040, een bundeling van ondertussen 38 bewonersorganisaties, die vervolgens structureel is aangehaakt aan het participatieproces.

Het zogeheten DNA van Hilversum krijgt warme aandacht in het proces tot nu toe. Ook zijn diverse activiteiten gepland en ontplooid om de gemeentelijke organisatie met haar maatschappelijke partners en samenlevingsrelaties in staat te stellen een lerende houding aan te nemen. Als onderdeel van het leertraject zijn een aantal pilots geïnitieerd om te leren wat de consequenties van de komst van de Omgevingswet zijn voor de werkwijze, verhoudingen tussen partijen, regelgeving en de mentaliteit en werkhouding binnen de gemeentelijke organisatie. De pilots zijn: Velbeleid (minder regels), Gebiedsagenda Spoorzone 1221 (programma-/thema-/gebiedsgericht werken), Geluid (normen, afwegingsruimte), Hoogvliet/Stam (initiatief/participatie) en Noordwestelijk Villagegebied (Omgevingsplan). Deze dragen bij aan het gemeentelijk leerdoel grip te krijgen op, en ervaring op te doen met de mogelijke reikwijdte van maatschappelijk en burgerinitiatief in de context van de Omgevingswet.

3.3 Analyse

De aanstaande Omgevingswet vraagt van gemeentelijke organisaties andere, en deels nog onbekende kennis en vaardigheden. Het gaat om een nieuw spel met de samenleving voor de kwaliteit van de leefomgeving zowel vanuit fysiek als sociaal oogpunt.

Wij stelden onszelf bij het opstellen van dit plan vier vragen:

1. *Waar staat de gemeentelijke organisatie van Hilversum nu na het doorlopen van fase 1?*
2. *Wat is precies de opdracht voor fase 2?*
3. *Wat is onze analyse van de opgave?*
4. *Wat is er nodig om de opbrengst van het participatieprogramma voor fase 2 te borgen?*

1. *Waar staat de gemeentelijke organisatie van Hilversum nu na het doorlopen van fase 1?*
 - Een helder en uitgebreid inhoudelijk overzicht van de stand van zaken is geboden met de Omgevingsfoto documentatie;
 - Hilversum is op weg naar georganiseerde maatschappelijke structuren om de dialoog tussen de leefwereld en de gemeentelijke organisatie te stroomlijnen;
 - De gemeente Hilversum heeft een *lerende houding* aangenomen. Dit betekent een kans om verder te ontwikkelen en daarbij te sturen op de kwaliteit van het participatieproces;
 - De wens om zorg te dragen voor een borgingskader.
2. *Wat is precies de opdracht voor fase 2?*
 - Het vormgeven, organiseren en leidinggeven aan een participatieprogramma voor fase 2 en denk-/ontwikkelrichtingen opleveren;
 - Anticiperen op het borgingsvraagstuk en een advies bieden voor een borgingskader;
 - Realiseren van een ruimer bereik van participanten dan in fase 1;
 - Centraal stellen van een integrale benadering. Het hoofdstuk 'Conclusie' van de Omgevingsfoto-documentatie geeft aan dat de belangrijkste rode draad voor verdere ontwikkeling is, dat elke keuze die gemaakt moet worden, vraagt om een integrale afweging waarbij de verschillende thema's allen op een passende wijze worden meegewogen. Er zijn vele behoeftes die moeten samenkomen binnen de beperkte ruimte die Hilversum heeft. Het moet mogelijk zijn om een goede invulling van deze ruimte te maken, door slim gebruik te maken van de beschikbare ruimte;

Wij zien daarbij dat de volgende punten onlosmakelijk verbonden zijn aan bovenstaande:

- In het leven roepen van een maatschappelijke klankbordgroep voor het verbinden van de juiste partijen en daarbij in onderlinge afstemming een rol laten spelen bij zowel de inhoudelijke als procesmatige ontwikkeling;
- Het bijstaan van de gemeentelijke organisatie in het leerspoor dat onder andere gericht is op het borgingsvraagstuk. De uitkomsten of ervaringen bij de pilots spelen hierin een rol.
- In de omgevingsvisie komt te staan hoe maatschappelijke organisaties, burgers en bedrijven zijn betrokken.

3. Analyse van en zienswijze op de participatie-opgave

- De gemeente Hilversum heeft met dit participatieproces een aantal wensen: verbreden van de betrokkenheid naar andere delen van de leefwereld dan de

gebruikelijke, meer bekendheid geven aan de komst van de Omgevingsvisie, meer betrokkenheid het komen tot die visie, verduurzaming van participatie en leren van dit proces.

- Parallel aan het participatieprogramma loopt een *leerspoor*. Dit leerspoor staat in het teken van a. het kennen van participatieniveau 2, b. verkenningen te doen op de borgingsopgave en c. verkennen van participatieniveau 3. De pilots bieden ons inziens een uitgelezen kans om een onderdeel van het leerspoor in te richten op vervolgvragen wat *co-produceren* aangaat (niveau 3);
- Het participatieniveau *Advisering* is niveau 2, *Co-produceren* is niveau 3; er is sprake van een bepaalde dynamiek tussen deze twee niveaus. In onze interpretatie stimuleren participatieprocessen burgers om actie te ondernemen; daarmee komt niveau 3 *Co-produceren* al gauw in beeld. Deze dynamiek verdient aandacht in fase 2 en stellen voor dit in het leerspoor te verzorgen.
- Hilversum koos voor participatieniveau 2 waarbij deliberatie een belangrijke rol speelt. De focus op richt zich vooral op het besluitvormingsproces dat voorafgaat aan het maken van beleid. Het is belangrijk de deliberaties, en de sessies die hieraan zijn gewijd, met aantrekkelijke media te documenteren en zo Hilversummers in staat te stellen makkelijk aan te haken en transparantie te bieden;
- Er bestaat een sterk organiserend vermogen vanuit de Hilversumse samenleving. Zonder wrijving geen glans. Deze energie in de samenleving is brandstof voor het participatieproces, zolang er aandacht is voor de belangen van alle (betrokken) partijen en feeling wordt gehouden met het algemeen belang. Vanuit dat gevoel wordt gezamenlijk gewerkt aan de prioritering rond de diverse opgaven. In het gekozen participatieniveau wordt de samenleving vooral gevraagd te adviseren en is de bestuursstijl een consulterende houding;
- Een instrument als dat van Kuijpers Compagnons (Oog voor de omgeving) faciliteert de indeling in graad van complexiteit (groen, oranje, rood), wat betreft de uiteenlopende onderdelen van de opgaven voor de Omgevingsvisie. Wij gaan in onze regie sturen op het gevoel van betrokkenheid '*dit is wat we allemaal willen*' (code groen). Om zo ook het fundament te leggen waarmee de moeilijker zaken, de knersende kwesties (code rood) makkelijker te adresseren zijn;
- In fase 1 zijn uiteenlopende 'zelfbeelden' van Hilversum in beeld gebracht: met als belangrijkste die van Hilversum als tuinstad enerzijds en Hilversum als een kosmopolitische kern in de regio anderzijds. Op zoek naar de invulling van '*wat het DNA van Hilversum is*' adviseren wij om het instrument *scenario denken* te introduceren en voor dit onderdeel meerdere beelden en scenario's te projecteren¹. Met deze werkwijze wordt het, naarmate het participatieproces vordert, eenvoudiger denkrichtingen te ordenen. Een ander voordeel is dat polarisatie, bijvoorbeeld in de bovengenoemde diametraal tegenovergestelde zelfbeelden, hierdoor gerelativeerd wordt. Daarnaast wordt op een creatieve manier ruimte gemaakt om zelfbeelden en de kwestie 'Hilversums DNA' ook op een integraal niveau te verkennen en te bevragen. Dit omdat we allemaal weten dat de identiteitskwestie natuurlijk vooral een gevoelskwestie is en daarmee fundamenteel voor het verbeeldingsvermogen, de bereidheid en de kracht vanuit de leefwereld;

¹ Bijvoorbeeld: Hilversum als Mediastad, Hilversum als werkgemeente voor de regio, Hilversum als broedplaats voor de ICT- en creatieve sector etc. (Welke zelfbeelden in Structuurvisie <http://www.structuurvisiehilversum.nl/tag/1/regio/>)

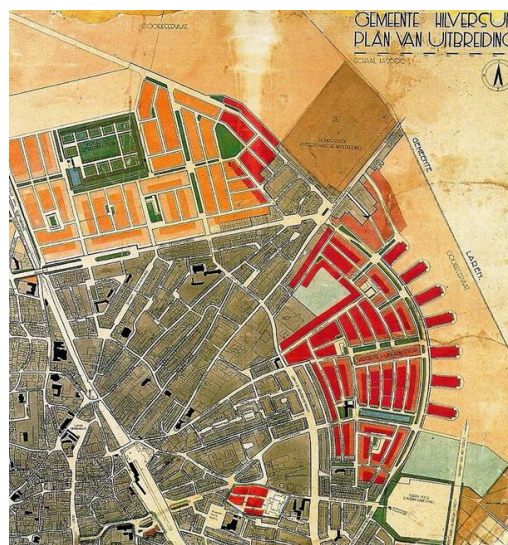
- Inspanningen gericht op bereik, integraliteit en verbinding zijn uiteenlopende dynamieken die in een tijdspad elkaar goed opvolgen: voor de zomer werken aan *bereik*, tijdens de zomer aan *integraliteit* en na de zomer terugkoppelen en feedback ontvangen om opnieuw te *verbinden* met betrokken partijen vanuit integraliteit van een (hopelijke) fysieke locatie: ‘Het Atelier van de toekomst’;
- Werken met online samenkomsten en met fysieke samenkomsten (zodra dat in weer kan), zodat ook de digitaal minder vaardige Hilversummers toegang hebben tot het participatieproces. Op straat wordt (bijvoorbeeld met een mobiele installatie) hoe dan ook veilig 1 op 1 de gelegenheid geboden om Hilversummers hun inbreng te laten geven met werkvormen als ‘polls’, ‘inspraak’ en ‘enquête’;
- De SDG’s zijn in te zetten in de uiteenlopende scenario’s maar ook in gebiedsplannen en wijkplannen. Het idee is ook hier te werken met prioritering in plaats van keuze.

4. Wat is er nodig om de opbrengst van het participatieprogramma voor fase 2 te borgen?

- Wij menen dat het leerspoor hieraan een belangrijke bijdrage levert. De beoogde leerdoelen in de pilots en de leerdoelen in dit participatieproces worden aan het begin van het traject in gezamenlijkheid gedefinieerd, tussentijds enkele keren gemonitord en opgenomen in de eindrapportage.
- Een gedegen evaluatie van het proces, samen met een afspiegeling van de participanten. Uitkomsten van deze evaluatie worden gezamenlijk gepresenteerd aan de gemeenteraad.
- Goede afstemming met de ambtelijke organisatie over vorm en formulering van de uitkomsten en adviezen. HOP2040 speelt een rol in deze afstemming.

Over het DNA van Hilversum

In het DNA van Hilversum zitten, behalve alle fysieke kenmerken, ook de sociale en culturele. De stad heeft verschillende rijke tradities en is daar ook trots op, trots zit weer in de sociale culturele genen van mens en stad. Het DNA kenmerkt zich ook door sterke, tegengestelde eigenschappen: een unieke Tuinstad, met een industrieel- en arbeidersverleden, en nu met een bovengemiddeld percentage hoog opgeleide inwoners. Wij vinden het van belang steeds oog te houden voor het bijzondere DNA tijdens het proces.

4. Stappen in de uitvoering

Het participatietraject delen we in vijf stappen op:

1. Definitief plan opstellen - april
2. Verbreden en verdiepen van bereik - april tot zomer
3. Atelier van de toekomst: integraliteit - zomermaanden
4. Maand van de denkrichtingen - september
5. Verbinding en borging - oktober-december

Hieronder beschrijven we stap 1 en 2 uitgebreid. Stap 3 en 4 geven we globaler aan. Dit doen we bewust op deze manier, omdat we bij stap 2 nadrukkelijk willen aangeven hoe we onze expertise willen inzetten, en omdat het essentieel is om stap 2 met regie krachtig en slagvaardig aan te pakken. Wij verwachten en vinden het wenselijk dat tijdens stap 2 bij een aantal participanten de wens tot meedenken over het proces zal ontstaan. Deze vorm van participatie willen wij omarmen en stimuleren.

Daarnaast willen we bij het definitief opstellen van dit plan ook de mensen van HOP2040 de gelegenheid bieden mee te denken over de invulling van het proces in de zomer en daarna. Vandaar dat we onze ideeën voor de zomer en daarna hieronder vooral globaal en in de tijdlijn aangeven.

Op pagina 13 staat een schematische weergave van het hele plan en proces.

Stap 1. Definitief plan opstellen

Uitwerking van het dit globale plan tot een definitief plan, in samenspraak met de gemeente en ook in overleg met HOP2040. Het definitieve plan wordt bekrachtigd door het college. De snelheid hiervan is voor een groot deel afhankelijk van de ambtelijk-bestuurlijke cyclus. In deze fase is er ook een presentatie aan de raad, beoogd voor 15 april.

In het uitgewerkte plan wordt onder andere omschreven:

- hoe de verschillende overlegstructuren worden ingevuld en hoe vaak;
- welke beoogde communicatiemiddelen door de gemeente kunnen worden gefaciliteerd;
- een gedeeld uitgangspunt over de rol van taal en het DNA van Hilversum in het project;
- hoe we transparantie over route en resultaten kunnen optimaliseren en het gebruik van Mett kan worden ingezet.

In de eerste weken wordt verder gewerkt aan:

- Bepalen leerdoelen voor leerspoor;
- Initiëren denkrichtingen/ introduceren scenario denken
- Kennismaking en eerste overleggen met de diverse hoofdrolspelers in de ambtelijke organisatie;
- Presentatie en sessie in de gemeenteraad;
- Ontwerpen van programma met elkaar opvolgende sessies op basis van overzichtelijke agenda en tijdslijn. Aftrap van deze serie sessies met 'Dromen' voor het initiëren van de scenario's;
- Opstellen vragen voor de consultatie in *Inspraakronde*, *Polls* en *Enquête*;
- Inrichten online omgeving Mett;
- Maken van een interactief format (werktitel Canvas) dat het centrale communicatie object is in de Mett-omgeving om Hilversummers met de voortgang bekend te maken;
- Verbinding maken met de samenstellers van de andere visies (zoals die voor wonen en mobiliteit).

Stap 2. Verbreden en verdiepen van bereik

Stap twee is een intensieve stap van actie en doen. Gebaseerd op onze visie op participatie en de ontwikkeling van eigenaarschap daarbij, zien wij de noodzaak te differentiëren in het bereiken, betrekken en verbonden houden van participerende Hilversummers. Wij kiezen bewust voor de beoogde doelen grofweg over twee sporen te laten lopen, met verschillende werkvormen:

- *Verbreding bereik*
- *Verdieping*

Dat heeft te maken met onze ervaring dat er andere taal gewenst is voor Hilversummers voor wie participeren en/of de Omgevingsvisie totaal nieuw is (een belangrijke doelgroep) dan voor hen die participeren gewend zijn en/of thuis zijn in het onderwerp. Ook het doel is deels anders: het opbouwen van een nieuwe relatie tussen Hilversummers en de gemeente is een ander doel dan deze relatie bestendigen of verdiepen. Naast verschillende taal vraagt het ook om verschillende instrumenten.

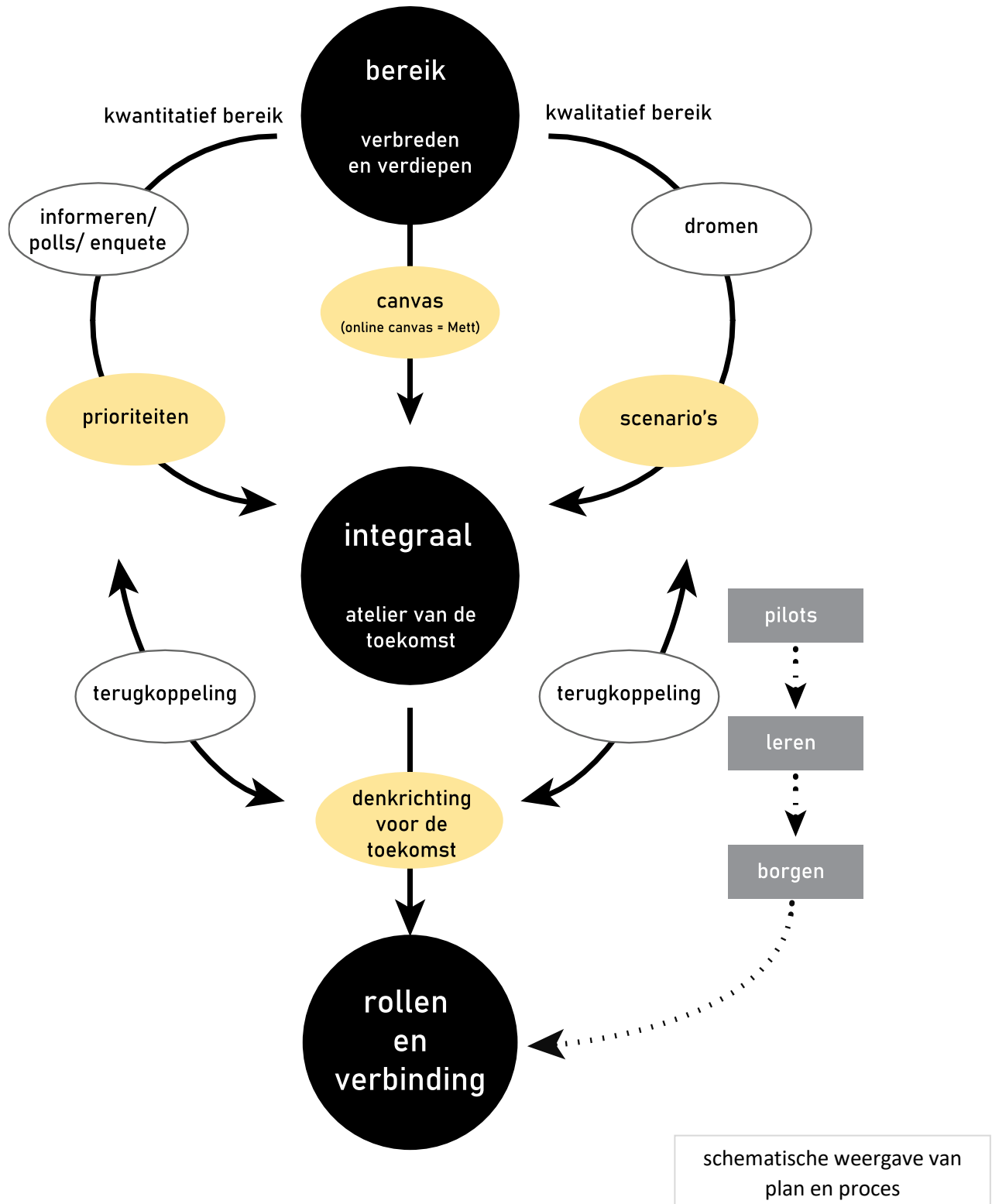
Programma-onderdelen in deze fase zijn, mede gezien de Corona-verwachtingen voor de komende paar maanden, voor het grootste deel online georiënteerd. Wij zien hierbij veel in het toepassen van conceptsite Mett. Wel zien we ook mogelijkheden binnen de Corona-regels voor niet-digitale contactmomenten en verbindingen.

Verbreding bereik

Voor verbreding ligt de nadruk op toegankelijkheid, vertrouwen, herkenbaarheid en verleiding. Informatie die nodig is om mee op te stappen op deze rijdende trein dient overzichtelijk en laagdrempelig te zijn, gezien de enorme hoeveelheid informatie die achter de opgave schuilgaat. We dienen duidelijk te zijn over verwachtingen (What's in it for me?). Overigens geeft de gemeente aan ervaring te hebben met Hilversummers die makkelijk hun kijk op de stad hebben vanuit hun leefomgeving, zelfs integraal.

Deze doelgroep zal vooral worden benaderd met toegankelijke vragen gericht op de toekomst van Hilversum of hun buurt. Kunnen ze prioriteren op thema's in het algemeen,

kunnen ze een toekomstbeeld schetsen als ze vrij mogen dromen over 2040? Thematiek uit de SDG's kunnen helpen de onderwerpen tastbaar te maken op het niveau van de eigen leefomgeving. Zodra uit inhoudelijke sessies (zie hierna) input wordt gegenereerd, wordt die ingezet om deze doelgroep daar direct op te laten reflecteren. Zo ontstaat een dialoog en ook mede-eigenaarschap, want ze zijn betrokken bij wat de toekomst van Hilversum gaat worden. Desgevraagd komen we na de zomer bij ze terug met de uitkomsten van dit proces. Daarover duidelijk zijn geeft ook het gevoel van betrokkenheid en eigenaarschap.

Voor de communicatie en de uitnodiging tot participatie zien we verleiding een belangrijke eigenschap en vorm. We willen ons richten op een krachtige en ook verrassende combinatie van:

- bewezen kanalen en contacten in buurten en in de stad,
- inzet van rechtstreekse en snel werkende functionaliteiten van Mett met bijvoorbeeld polls en enquêtes,
- inzetten van lokale media (radio, tv en krant) voor aankondiging en informeren,
- buurtgerelateerde en informele kanalen,
- ludieke, creatieve acties daar waar en hoe dat op straat mogelijk is. Denk hierbij aan een mobiel touchscreen beeldscherm (met 1,5 meter lange aanwijsstok), een elektronische buurtbus als podium voor duurzaamheids-gerelateerde 1 op 1 gesprekken op straat. Lokale creatieven en broedplaatsen kunnen hierbij worden betrokken. Hen een rol geven in het proces verbreedt ook het draagvlak, vertrouwen en verbinding. Daarbij hebben zij zelf goede voelsprietten en weten hoe laagdrempeligheid kan worden ontwikkeld. Wij hebben contact met broedplaatsen in de gemeente,
- andere opties die afhankelijk zijn van de corona-regels, en die passen in het DNA van Hilversum: 1,5 meter sessies op de markt en bij het station (bij goed weer op een mobiele bank), het gesprek voeren in de klas op school en een huiswerkopdracht met ouders (in overleg met betrokken op jeugdparticipatie).

Tijdens deze stap zullen we steeds oog hebben voor diegene die duidelijk aangeven meer te willen, met de inhoud of met een rol in het proces. Zij zijn belangrijk in de verduurzaming van bredere participatie in Hilversum. In deze stap trekken we veel op met de sleutelfiguren in de buurten en platforms en met de buurtcoördinatoren.

We streven ernaar dat het tijdens de eerste participatieronde behaalde aantal van 1.200 betrokken Hilversummers door deze acties zal worden verdubbeld.

Verdieping van bereik

In een aantal verdiepingssessies worden Hilversummers verleid over de toekomst te dromen. Om vervolgens deze dromen aan de hand van alle verschillende geïnventariseerde inhoudelijke thema's (en eventueel nieuwe), en ook weer de SDG's, te vertalen naar een aantal scenario's. Deze sessie worden begeleid door experts op inhoud en proces. De scenario's gaan helpen op de denkrichtingen voor te sorteren en afwegingen te maken, gezien de complexe opgaves waar Hilversum voor staat. De stad staat hier dan ook centraal, de verschillende buurten en wijken worden daarin meegenomen.

Op dit spoor worden vooral Hilversummers uitgenodigd en betrokken die:

- door bovenstaande verbredingsacties direct willen aansluiten bij verdiepende sessies,
- sleutelfiguren in buurt- en andere platforms,
- betrokkenen van en via HOP2040,
- experts in de leefwereld en de ambtelijke organisatie op thema's,
- andere actieve stakeholders uit de leefwereld (zoals ondernemers, creatieven, mediawereld)

- actieve stakeholders uit andere systemen dan die van de gemeentelijke overheid (zoals corporaties, zorg, onderwijs).

Stap 3. Integraliteit in het *Atelier van de Toekomst*

In deze periode veelal sessies op uitnodiging, uit alle segmenten van de leefwereld samen met experts; om te verbinden, te bundelen, op elkaar te betrekken en te werken aan meervoudige waarden. Leidt tot aansluiting bij gebiedskenmerken en voedt de denkrichtingen verder. Expertise uit de ambtelijke organisatie is hier nodig op deelvisies.

Stap 4. Maand van de denkrichtingen: september

De concept denkrichtingen worden voorgelegd aan de participerende Hilversummers en partijen, en bij het brede publiek in de stad. Uitkomsten worden verwerkt tot definitieve denkrichting(en).

Stap 5. Verbinding en borging

Programma bestaat uit het verduurzamen van de bestaande en opgebouwde relaties, documenteren van de leeropbrengst, opstellen van een eindrapportage en advisering gericht op borging en borgingskader.

Leerspoor

Synchroon in de tijd loopt een spoor waarin we met de ambtelijke organisatie en het bestuur meekijken naar enkele van de lopende pilots, zoals omschreven op blz. 7. In overleg wordt afgesproken welke pilots dat zijn, welke leerdoelen hier zullen worden gevolgd en hoe uitkomsten daarvan kunnen worden geborgd in de organisatie.

5. Aandachtspunten bij de uitvoering

Over de planning

in de offerteaanvraag voor dit participatietraject geeft u aan dat de beoogde planning ambitieus is, dat de toezegging is dat er 'voldoende tijd' wordt genomen voor participatie, en vraagt u nadrukkelijk naar onze kijk daarop en of wij deze haalbaar achten. In de Nota van Inlichtingen geeft u voorts aan: 'voor de Hilversumse samenleving is zorgvuldigheid belangrijker dan de deadline halen'.

In de inleiding geven wij onze visie op participatie, dat het maatwerk is die afhankelijk is van verschillende factoren. De mate van kwaliteit en zorgvuldigheid van participatie zijn een politieke afweging, en de financiële consequenties die daaraan worden verbonden. Het behoeft geen uitleg dat een hoger budget en/of meer tijd zeer waarschijnlijk tot meer kwaliteit en zorgvuldigheid zullen leiden. Waar wij iets over kunnen zeggen is wat wij verwachten van de mogelijkheden in geboden tijd en budget in relatie tot de gewenste uitkomsten, over een extra kans die we zien in de planning en over de zomer als onzekere factor:

1. Zoals aangegeven is onze insteek vooral pragmatisch: we zien voldoende mogelijkheid tot een participatieproces waarin Hilversummers op diverse manieren kunnen bijdragen en dus de toekomst van Hilversum kunnen helpen vormgeven. We zien ook kansen tot verbreding van de betrokkenheid.
2. Ons grootste zorgpunt gaat over de kansen op duurzame verbinding als resultaat van een zo belangrijk onderwerp, proces en moment. De opgave is complex, de inhoud is omvangrijk. Het is een rijdende trein, dit proces komt niet uit de lucht vallen en er is een behoorlijk levendige participatiecultuur. De vraag is in hoeverre dit korte proces kan bijdragen tot een bloeiende en blijvende participatiecultuur in de stad en buurt, en welk beeld je daarbij oproept door het geboden tijdspad. Het risico bestaat dat je als gemeente geen goede indruk wekt door, gezien die belangrijkheid, meer belang te hechten aan systeemproces dan participatieproces. Dat kan negatief uitwerken op de beeldvorming en op de gewenste ontwikkeling van de participatie in het algemeen. Echter, gezien de gevoeligheden in de aanloop naar dit proces, en juist ook het feit dat HOP2040 heeft uitgesproken tevreden te zijn met dit proces als uitkomst, vinden wij dit zorgpunt van ondergeschikt belang.
3. Idealiter denken wij dat de beoogde verduurzaming kansrijker is bij een traject dat 3 à 5 maanden langer duurt. Dit is de reden waarom wij voorstellen om, terwijl vanaf oktober de uitkomsten en denkrichting(en) beschikbaar moeten zijn voor de ambtelijke voorbereidingen voor raadsbehandeling, een deel van het participatietraject te laten voortleven.
In de tussentijd kunnen we dan het proces evalueren gericht op lessen voor de toekomst: wat heeft gewerkt, wat kon beter, wat was echt een succes? Deze evaluatie met uitkomsten kunnen een plek krijgen in zowel de beoogde borging en kunnen aanleiding zijn om ook andere participatietrajecten in de gemeente te voeden. Op deze manier wordt ook het tijdsgat verkleind tussen de laatste bijdrage in de participatie en de besluitvorming in de raad, en wordt de kans op duurzame betrokkenheid eerder groter dan kleiner. Als dit voorstel wordt opgenomen in het definitieve plan, kan het zijn dat het niet begrootte deel van het beschikbare budget van € 90.000,00 moet worden aangesproken.
4. Tot slot zit er een onzeker factor in de planning. Een belangrijk onderdeel van het programma is voorzien voor de zomerperiode. Terwijl we nu gewend zijn geraakt aan zo veel thuis zijn, is de kans groot dat als de corona-regels in juli zo ruim zijn dat mensen massaal op vakantie willen. Mensen uit leef- en systeemwereld. Wat gaat het reces doen met de ambtelijke organisatie? Het is ons op dit moment niet duidelijk in hoeverre deze factor is meegewogen in de beslissing over de planning. Daarom achten wij het zeer wenselijk dat tijdens de zomermaanden sleutelfiguren in de ambtelijke organisatie aanwezig en betrokken blijven in dit proces.

Transparantie en communicatie

Transparantie is één van de belangrijke pijlers voor het bouwen aan vertrouwen tijdens participatie. Het betekent dat we vanaf dag 1 alles wat we doen, willen doen en gedaan hebben zichtbaar maken, en dat steeds duidelijk waar, wanneer en hoe participatie mogelijk is. Een interactief platform is daarvoor het meest ideale middel, zeker in corona-tijd, maar ook daarna. Andere kanalen (zoals sociale media, lokale media en communicatie door de gemeente) kunnen worden gebruikt om steeds de weg te wijzen naar dit platform. gezien de strakke planning en het intensieve programma is het essentieel dat dit platform zo snel mogelijk na aanvang kan worden ingezet, met bij behorende communicatiecampagne, voorzien van een afgestemde kernboodschap. Dit is dan ook een van de belangrijke bespreekpunten tijdens het definitief maken van dit plan.

Bij het opstellen en afstemmen van communicatie en net analyseren van doelgroepen maken we onder andere gebruik van de BSR Leefstijlen analyse.

Over werken met Mett

De mensen van Mett hebben ons de mogelijkheden gepresenteerd. Die hebben we vergeleken met enkele andere bij ons bekende participatieplatformen. Mett kan veel en er is een nuttige bestaande relatie tussen de gemeente en Mett. Met het kiezen voor Mett, kiezen we ook voor een centrale rol van de website. Ook als blijkt dat in de loop van dit proces de corona-regels zodanig verruimen dat bijeenkomsten met groepen mogelijk worden, zal deze site als centraal communicatiekanaal en verzamelplek van alle input en informatie. Toewerkend naar de zomer krijgt de site de centrale rol in de vorm van een canvas, vergelijkend met een groot whiteboard of muurkrant in een ontwerpatelier.

Werken met lokale media

Als mediastad is het ondenkbaar dat dit proces niet zichtbaar is in de lokale media. Uiteraard worden hierbij zoveel mogelijk lokale mediamakers ingezet. Zij worden vanaf het begin betrokken en hebben ten minste tot doel om indrukken te geven van de participatie die wordt georganiseerd. Daar waar mogelijk worden live streams opgezet, bijvoorbeeld bij het atelier van de toekomst in de zomer. Media hebben ook een belangrijke rol in het streven naar transparantie.

Jasper Etten
IDBVV

Amsterdam, 10 maart 2021

Bijlage 1: Een uitgebreid overzicht van activiteiten en programma-accenten per week

Bijlage 2: Een globale begroting

Bijlage 3: Overzicht van expertise

Bijlage 1: Overzicht activiteiten/ programma-accenten per week

<i>Data</i>	<i>Activiteit</i>
APRIL	<ul style="list-style-type: none"> - Inzetten op bereik - Voorbereiding participatieprogramma - Inrichten leerspoor
WEEK 14	<ul style="list-style-type: none"> - Start formuleren definitief Plan van Aanpak, 3 sessies in april met ambtelijke organisatie, betrekken HOP2040 - SMART leerdoelen voor leerspoor - Regie op opstellen communicatieplan waaronder vormgeven van traject voor verzorgen contactbasis met uiteenlopende partijen
WEEK 15	<ul style="list-style-type: none"> - 1^e keer Raad sessie - Vormen van maatschappelijke klankbordgroep en afspraken maken over rol en mandaat - Bepalen van de omgang met taalniveaus - Inrichten Mett
WEEK 16	<ul style="list-style-type: none"> - Vaststellen welke inhoudelijke behandeling voor de intensievere werkvormen zoals de (online) workshops, adviesraad en wijkraad - Aansturen communicatieplan
WEEK 17	<ul style="list-style-type: none"> - Opleveren van definitief PvA - Eerste communicatie
MEI	<ul style="list-style-type: none"> - PvA nog bijstellen op basis van feedback - Uitrollen van het participatieprogramma
WEEK 18	<ul style="list-style-type: none"> - Specifieke sessie: inzetten op dromen en vandaaruit scenario denken - initiëren van het 'canvas' waar denkrichtingen in zijn verbeeld, gaandeweg worden uitgebreid en verdiept - Inzetten instrumenten gericht op verbreding participatie
WEEK 19	Sessies en verbreding
WEEK 20	Sessies en verbreding
WEEK 21	Sessies en verbreding
WEEK 22	Sessies en verbreding
JUNI	<ul style="list-style-type: none"> - Zorgdragen voor illustratie en publicatie van opbrengst in 'canvas' en andere onderdelen in Mett - Wisselwerking regisseren tussen input sessie en verbreding - 2^e keer Raad sessie
WEEK 23	Sessies
WEEK 24	Sessies
WEEK 25	Sessies

WEEK 26	Sessies
JULI	<ul style="list-style-type: none"> - ATELIER VAN DE TOEKOMST – integraal nadenken/ bundelen van opbrengst voor denkrichtingen, fysieke bijeenkomsten - Documentatie: overzichtelijk en aantrekkelijk maken (met o.a. fysieke expo in broedplaats) - Inzicht in leeropbrengst
WEEK 27	Sessies met leden van de interne organisatie, leden uit uiteenlopende segmenten uit leefwereld, experts
WEEK 28 Zomervakantie	Verwerken uitkomsten sessies
WEEK 29 Zomervakantie	Sessies met leden van de interne organisatie, leden uit uiteenlopende segmenten uit leefwereld, experts
WEEK 30 Zomervakantie	Verwerken uitkomsten sessies
AUGUSTUS	<ul style="list-style-type: none"> - ATELIER VAN DE TOEKOMST – integraal nadenken/ bundelen van opbrengst voor denkrichtingen, fysieke bijeenkomsten - Documentatie: overzichtelijk en aantrekkelijk maken (expo) - Inzicht in leeropbrengst
WEEK 31 Zomervakantie	Sessies met leden van de interne organisatie, leden uit uiteenlopende segmenten uit leefwereld, experts
WEEK 32 Zomervakantie	Verwerken uitkomsten sessies
WEEK 33	Samenbrengen uitkomsten met andere deelvisies en processen, sessies met ambtelijke organisatie
WEEK 34	Samenbrengen uitkomsten met andere deelvisies en processen, sessies met ambtelijke organisatie
WEEK 35	Opstellen concept denkrichting(en)
SEPTEMBER	<ul style="list-style-type: none"> - Terugleggen bij de stad (inspraak, media, enquêtes) - 3^e keer Raad sessie
WEEK 36	Feedback sessies/inzetten instrumentarium op denkrichtingen
WEEK 37	Feedback sessies/inzetten instrumentarium op denkrichtingen
WEEK 38	Feedback sessies/inzetten instrumentarium op denkrichtingen
WEEK 39	Formuleren denkrichtingen
OKTOBER	<ul style="list-style-type: none"> - Voorstel naar de interne organisatie - Leeropbrengst verdiepen en uitwerken richting borgingskader

	- Verduurzaming van de relaties voortkomend uit de participatie
NOVEMBER	<ul style="list-style-type: none"> - Uitwerken borgingskader - Verduurzaming van de relaties voortkomend uit de participatie - Maken documentatie en presentatie voor de raad
DECEMBER	- Maken documentatie en presentatie voor de raad

Bijlage 3: Lijst met expertise

Over de expertise van Jasper Etten:

Deze is ontwikkeld door maatschappij-gerelateerde werkzaamheden de afgelopen 20 jaar, waarvan de belangrijkste zijn:

- Maatschappelijk akkoord tussen gemeente Amsterdam en de leefwereld, opgesteld in samenspraak tussen 1000 Amsterdammers en meerdere ambtelijke afdelingen (tussenruimte, proces, inhoud, uitvoering, leertraject en verduurzaming).
- Initiatiefnemer van grootste tijdelijke broedplaats van Amsterdam (bottom up).
- Mede-initiatiefnemer landelijk netwerk van Stadmakers (tussenruimte).
- Communicatielabs tussen overheid en wijken, gericht op participatie (tussenruimte, proces, inhoud en uitvoering).
- Acht jaar lokale politiek (systeemwereld).
- Participatie in landelijk voortraject invoering Omgevingswet (vanuit leefwereld).
- Extern adviseur participatie en Dienstverlening gemeente Amsterdam (vanuit leefwereld).
- Oorspronkelijk opgeleid tot architect.

Over de expertise van onderaannemer Tanja den Broeder:

Tanja werkt op het moment als samensteller van de Academie van de BNSP (Beroepsvereniging Nederlandse Stedenbouwkundigen en Planologen) en de NVTL (Nederlandse Vereniging van Tuin- en landschapsarchitectuur. In 2019 was zij kwartiermaker voor de Omgevingsvisie Amsterdam 2050 in het zgn. Atelier der Verbeelding. Van 2014 tot 2019 ontwikkelde zij diverse buurtbedrijven en -coöperaties die zich richten op de eigen wijk en bijdragen aan sociale – en duurzaamheidsopgaven. Als sociaal ontwerper, coach en programmamaker zet zij zich in voor een open dialoog in de leefwereld waarbij de SDG's een inspiratiebron vormen.